

Tehnoredactare: Andreia E. Breaz

Corectură: Laszlo Alexandru

Coordonatorul *Colecției de Italiană*: Laszlo Alexandru

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

PIRANDELLO, LUIGI

Luigi Pirandello – Nuvele pentru un an. Vol. II: Viața goală /

Luigi Pirandello/ trad. Laszlo Alexandru; Cluj-Napoca:

Ecou Transilvan, 2019

ISBN GENERAL 978-606-730-498-5

ISBN SPECIFIC 978-606-730-500-5

I. Laszlo, Alexandru (trad.)

821.135.1

© Laszlo Alexandru

Toate drepturile sunt rezervate.

Reproducerea integrală sau parțială a acestei ediții fără acordul scris al Editurii Ecou Transilvan și al autorului este interzisă, considerată ediție pirat și se pedepsește conform legii.

Editura ECOU TRANSILVAN, Cluj-Napoca, 2019

Editor: Nadia Fărcaș

e-mail: office@edituraecou.ro

telefon: 0745.828.755; 0364730441

www.edituraecou.ro

LUIGI PIRANDELLO

.

NUVELE PENTRU UN AN

Volumul 2

Viața goală

Traducere de

Laszlo Alexandru

Ecou Transilvan

2019

Pînă la urmă dricul a pornit prin mulțimea care s-a tras la o parte, vociferînd; dar, îndată ce-a apărut din nou, sub umbreluța albă, cu vâlul negru coborît pe față, acea unică însoțitoare - liniște. Doar cîteva fluierături ștregărești.

Ce s-a întîmplat de fapt?

Nimic. O mică neatenție. Vizitiu pe birjă, pînă cu trei zile în urmă, Scalabrino, amețit de soare, trezit dintr-odată, a uitat că e pe dric: i s-a părut că-i tot pe capra unei trăsurii de oraș și, obișnuit cum era de-atîția ani să invite lumea de pe stradă să vină cu el, văzînd că se uită așa lung domnul cenușiu, nemișcat pe trotuar, i-a făcut semn cu degetul, dacă vrea să urce.

Și domnul ăla, doar pentru un mic semn, atîta circ...

CUPRINS

Viața goală (<i>La vita nuda</i>)	5
Mîngîierea (<i>La toccatina</i>)	29
Apă amară (<i>Acqua amara</i>)	45
Pallino și Mimì (<i>Pallino e Mimì</i>)	69
Chiar în semn (<i>Nel segno</i>)	87
Casa lui Granella (<i>La casa del Granella</i>)	99
Foc la paie (<i>Fuoco alla paglia</i>)	134
Fidelitate de cîine (<i>La fedeltà del cane</i>)	150
În bună rînduială (<i>Tutto per bene</i>)	166
Răposatul (<i>La buon'anima</i>)	196
Fără răutate (<i>Senza malizia</i>)	211
Datoria de medic (<i>Il dovere del medico</i>)	232
La fel (<i>Pari</i>)	273
Plimbarea văduvului (<i>L'uscita del vedovo</i>)	288
Neatenție (<i>Distrazione</i>)	309

Viața goală (*La vita nuda*)

- Un mort, chiar dacă a murit, dragul meu, vrea și el o casă. Și dacă-i un mort respectabil, o vrea frumoasă; și are dreptate! Ca să stea comod, o vrea din marmură, ba chiar decorată. Și apoi dacă e un mort care își permite cheltuielile, o vrea și cu vreo... cum îi zice? alegorie, așa!, cu vreo alegorie profundă, din partea unui mare sculptor ca mine: o frumoasă lespede în latină: HIC JACET... cine-a fost, cine n-a fost... o grădiniță frumoasă în jur, cu salată și de toate, și un gărduleț drăguț, să-l apere de câini și de...

- Mă calci pe nervi! - a urlat, răsucindu-se aprins la față și transpirat Costantino Pogliani.

Ciro Colli și-a ridicat fruntea din piept, cu bărbuța ascuțită, deja mărunță ca un cârlig, de la cât și-a răsucit-o; a stat o clipă să-și pîndească amicul pe sub pălărioara cât o căpățină de zahăr alunecată pe nas, și cu o convingere foarte calmă a zis, aproape azvîrlind cuvîntul.

- Măgarule.

Atît.

Era trîntit pe spate; cu picioarele lungi întinse, unul încoace, altul încolo, pe covorașul pe care

Pogliani îl bătuse bine-bine și-l aranjase în fața canapelei.

Murea de ciudă Pogliani văzîndu-l întins acolo, pe cînd el se spetea în asemenea hal să facă ordine în atelier, aranjînd statuile de ghips să arate frumos, aruncînd prin colț mîzgăliturile îngălbenite și prăfuite, care i s-au întors învinse de pe la concursuri, aducînd în față cu grijă șevaletele cu lucrări pe care le va putea arăta, acum ascunse sub bucăți de cîrpă umedă. Și bombănea.

- Ascultă, pleci odată, da sau nu?

- Nu.

- Măcar nu sta acolo, pe curat, pentru numele lui Dumnezeu! Ți-am mai spus că aștept niște doamne.

- Nu cred.

- Uite aici scrisoarea. Iată. Am primit-o ieri de la comandorul Seralli: *Distinse prieten, Vă anunț că mîine dimineață, pe la unsprezece...*

- Deja e unsprezece?

- Și mai bine!

- Nu-mi vine să cred! Zi-i înainte!

- ...*vor veni să Vă viziteze, sfătuite de mine, doamna Con... cum zice aici?*

- Confucius.

- Cont... sau Consalvi, nu se vede bine, și fiica sa, care au nevoie de ajutorul Dumneavoastră. Firește că... etc. etc.

- Nu ți-ai scris-o cumva tu singur scrisoarea asta? - a întreatu-și înapoi capul în piept.

- Tîmpitul! - a exclamat, aproape că a gemut Pogliani care, în culmea exasperării, nu mai știa dacă să plîngă sau să rîdă.

Colli a înălțat un deget și a făcut semn că nu.

- Să nu spui asta. Mă supăr. Fiindcă, dacă aș fi tîmpit, știi ce om de treabă aș fi eu? Aș privi lumea de sus. Bine îmbrăcat, bine încălțat, cu o frumoasă cravată heliopro... heliotro... cum îi zice?... heliotropică, și jiletca de catifea neagră ca a ta... Vai, ce mi-ar plăcea cu jiletcă de catifea ca a ta, sărăntoc nenorocit ce sînt eu! Ascultă. Hai să facem așa, spre binele tău. Dacă e adevărat că doamnele astea Confucius trebuie să apară, să facem iar dezordine prin atelier, sau vor rămîne cu o părere proastă despre tine. Ar fi mai bine să te găsească și scufundat în activitate, cu sudoarea... cum îi zice? cu pîinea... mă rog, cu sudoarea frunții pentru pîinea ta. Ia o bucată zdravănă de lut, întinde-o pe un șevalet și apucă-te iute de-o schiță despre mine, așa, întins. O să-i spui *Luptînd* și o să vezi că ți-o cumpără urgent pentru Galeria Națională. Pantofii mi-s..., da, nu chiar noi; dar tu, dacă vrei, poți să mi-i faci chiar noi de tot, fiindcă tu ca sculptor, nu ți-o zic să te măgulesc, dar ești un bun pantofar...

Costantino Pogliani, atent să atîrne pe pereți anumite cartoane, nu-l mai băga în seamă. Pentru el, Colli era un nenorocit de la periferia vieții, supraviețuitor încăpățînat al unei lumi apuse, al unei mode moarte deja printre artiști; necioplit, incult, neglijent și cu lenea întipărită în oase. Mare păcat fiindcă, atunci cînd era cu chef de muncă, îi ieșeau lucruri minunate. Iar el, Pogliani, știa despre ce-i vorba, căci acolo, în atelier, cu două degete învîrtite energic, a văzut cum îi răsare pe neașteptate vreo schiță foarte grea. Însă ar fi trebuit să studieze, măcar oleacă de istoria artei, asta e; să-și facă ordine în viață; să-și îngrijească puțin aspectul: așa, groaznic de enervant și cu zdrențele care-i atîrnau, nu te puteai apropia de el, să fim serioși! El, Pogliani... dar el făcuse chiar doi ani de facultate, și-apoi... domnule, el trăia din ce câștiga... se vedea...

Două bătaii discrete-n ușă l-au făcut să sară de pe scaunelul pe care se urcase să atîrne cartoanele.

- Iată-le! Și acum? - i-a zis lui Colli, arătîndu-i pumnii.

- Ele intră și eu ies - i-a răspuns Colli fără a se ridica. - Faci din țînțar armăsar! De altfel, ai putea chiar să mă prezinți, egoist afurisit ce ești!

Costantino Pogliani a dat fuga să deschidă ușa, aranjîndu-și pe frunte frumoasa șuviță blondă cîrlionțată.

Mai întîi a intrat doamna Consalvi, apoi fiica ei: aceasta din urmă în doliu, cu fața ascunsă sub un vâl des de crep și ținînd în mîna un rotocol mare de hîrtie; prima, îmbrăcată într-o frumoasă rochie cenușie, ce-i stătea de minune pe silueta arătoasă. Cenușie rochia, cenușiu părul, pieptănat tinerește sub o pălărioară grațioasă, toată plină de viorele.

Doamna Consalvi lăsa de înțeles, în mod limpede, că încă se știe proaspătă și frumoasă, în ciuda vârstei. Puțin mai tîrziu, ridicîndu-și vâlul peste pălărie, la fel de frumoasă s-a dezvăluit fiica ei, deși palidă și îndurerată în doliul aspru.

După primele politețuri, Pogliani s-a văzut obligat să-l prezinte pe Colli, care a rămas acolo, cu mîinile în buzunare și un chiștoc stins în gură, cu pălărioara încă pe nas; și nu dădea semne că pleacă.

- Sculptor? - a întrebat atunci domnișoara Consalvi, înroșindu-se brusc de uimire: - Colli...
Ciro?

- Coricillo, mda! - a zis el, luînd poziție de drepti, scoțîndu-și pălărioara și descoperindu-și sprîncenele dese, alăturate, și ochii lipiți de nas. - Sculptor? de ce nu? Și sculptor.

- Dar am auzit - a reluat, încurcată, nedumerită, domnișoara Consalvi - că nu mai sînteți la Roma...

- Păi... da! eu... cum se spune? Mă plimb - a răspuns Colli. - Mă plimb prin lume, domnișoară. Mai demult stăteam leneș, pironit, la Roma, fiindcă dădusem de bine: o bursă de creație. Pe urmă...

Domnișoara Consalvi s-a uitat la mama ei, care râdea, și a spus:

- Cum facem?

- Să plec? - a întrebat Colli.

- Nu, nu, dimpotrivă - s-a grăbit să răspundă domnișoara. Chiar vă rog să rămîneți, fiindcă...

- Ce nimereală! - a exclamat mama; apoi întorcîndu-se spre Pogliani: - Dar o să rezolvăm cumva... Sînteți prieteni, nu-i așa?

- Buni prieteni - a răspuns imediat Pogliani.

Și Colli:

- Voia să mă alunge în șuturi, adineaori, vă dați seama!

- Taci din gură! - s-a răstit la el Pogliani. - Vă rog, doamnelor, luați loc. Despre ce e vorba?

- Iată - a început doamna Consalvi, așezîndu-se.

- Biata mea fiică a avut nenorocirea de a-și pierde pe neașteptate logodnicul.

- Ah, da?

- Vai!

- Îngrozitor. Chiar în ajunul nunții, închi-puiți-vă! Într-un accident de vînătoare. Probabil că ați citit în ziar. Giulio Sorini.

- Ah, Sorini, sigur! - a zis Pogliani. I s-a descărcat pușca?

- La începutul lunii trecute... adică, nu, luna cealaltă... mă rog, se împlinesc deja trei luni. Bietul de el era un fel de rudă cu noi: băiatul unui văr de-al meu, care s-a dus în America după moartea soției. Acum, iată, Giulietta (fiindcă și pe ea o cheamă Giulia)...

O frumoasă reverență din partea lui Pogliani.

- Giulietta - a continuat mama - s-a gîndit să ridice un monument la Verano în amintirea logodnicului, care se află deocamdată într-o criptă provizorie; și s-a gîndit să-l facă într-un anumit fel... Fiindcă ea, fiica mea, a avut dintotdeauna, cu adevărat, o mare pasiune pentru desen.

- Nu... doar așa... - a întrerupt, timidă, cu ochii în pămînt, domnișoara în doliu. Doar în timpul liber...

- Iartă-mă, dar bietul Giulio chiar voia să iei lecții...

- Mamă, te rog... - a insistat domnișoara. - Am văzut într-o revistă ilustrată schița unui monument funerar al domnului de-aici... al domnului Colli, care mi-a plăcut foarte mult și...

- Chiar așa - a confirmat mama, pentru a-i veni în ajutor fetei care se pierdea.

- Însă - a adăugat aceasta - cu unele modificări l-aș fi gîndit eu.

- Iertați-mă, care e? - a întrebat Colli. - Am făcut nenumărate asemenea desene, cu speranța că voi primi măcar un mic comision de la morți, întrucât cei vii...

- Dumneavoastră, scuzați-mă, domnișoară - a intervenit Pogliani, cam deranjat că se pomenea dat la o parte - v-ați gândit la un monument inspirat de vreun desen al prietenului meu?

- Nu, chiar la fel nu... în orice caz - a răspuns energic domnișoara. - Desenul domnului Colli reprezintă Moartea care atrage Viața, dacă nu mă înșel...

- Ah, am înțeles! - a exclamat Colli. - Un schelet cu cearșaf, nu-i așa?, care abia se ghicește, țepăn, printre cute, și înhață Viața, o frumusețe de față care nu se lasă... Da, da... Minunat! Magnific! Am priceput.

Doamna Consalvi nu s-a putut stăpîni să nu rîdă din nou, admirînd neobrăzarea aceluia individ.

- E modest, știți? - i-a spus Pogliani doamnei. - O tagmă deosebită.

- Haide, Giulia - a zis doamna Consalvi ridicîndu-se. - Poate că e mai bine să ne arăți imediat desenul.

- Așteaptă, mamă - a rugat-o domnișoara. Trebuie mai întîi să ne înțelegem limpede cu domnul Pogliani. Atunci cînd mi-a venit ideea cu monumentul, trebuie să mărturisesc că m-am

gîndit imediat la domnul Colli. Da. Din cauza aceluia desen. Dar mi s-a spus, repet, că nu mai sînteți la Roma. Atunci m-am străduit să adaptez de una singură desenul dumneavoastră la ideea și la sentimentul meu, să-l transform adică astfel încît să poată reprezenta cazul meu și intenția mea. Mă înțelegeți?

- De minune! - a aprobat Pogliani.

- Am lăsat - a continuat domnișoara - cele două reprezentări, a Morții și a Vieții, dar eliminînd complet violența agresiunii, asta e. Moartea nu mai înhață Viața, ci aceasta, cu bucurie, resemnată în fața destinului, se mărită cu Moartea.

- Se mărită? - a zis Pogliani, uluit.

- Cu Moartea! - i-a strigat Colli. - Las-o să zică!

- Cu Moartea - a repetat cu un zîmbet modest domnișoara. - Și am vrut să reprezint limpede simbolul nunții. Scheletul stă țepăn, așa cum l-a desenat domnul Colli, dar dintre cutele mantalei funebre apare, cu greu, o mîna care ține inelul de nuntă. Viața, cu un gest modest și supus, se strînge lîngă schelet și întinde mîna să primească inelul.

- Minunat! Magnific! Îl văd! - a izbucnit atunci Colli. - Asta-i o altă idee! uimitoare! altceva, cu totul diferit! uimitor! Inelul... degetul... Magnific!

- Păi, da - a adăugat domnișoara, înroșindu-se din nou la acea laudă impetuoasă. - Și eu cred că e

un pic altfel. Dar nu se poate contesta că m-am inspirat din desenul dumneavoastră și...

- Dar nu vă faceți griji! - a exclamat Colli. - Ideea dumneavoastră e mult mai frumoasă decât a mea și vă aparține! De altfel, a mea... cine știe a cui era!

Domnișoara Consalvi a ridicat din umeri și a coborât ochii.

- Dacă trebuie să spun adevărul - a intervenit mama, tresărind - eu o las în pace pe fiica mea, dar mie ideea asta chiar nu-mi place câtuși de puțin!

- Mamă, te rog... - a repetat fiica; apoi, întorcându-se spre Pogliani, a reluat: - Așadar, uitați-vă, i-am cerut sfatul domnului comandor Seralli, bunul nostru prieten...

- Care trebuia să fie martor la nuntă - a adăugat mama, suspinând.

- Și cum domnul comandor a pronunțat numele dumneavoastră - a continuat cealaltă - am venit să...

- Nu, nu, iertați-mă, domnișoară - s-a grăbit să spună Pogliani. - Întrucât l-ați găsit aici pe prietenul meu...

- Ia, te rog frumos! Nu mă bate la cap! - a izbucnit Colli, scuturându-se furios și pornind spre ieșire.

Pogliani l-a prins de braț, cu forța.

- Scuză-mă, uite... dacă domnișoara... n-ai priceput? a venit la mine fiindcă te știa plecat de la Roma...

- Păi oricum a schimbat totul! - a exclamat Colli, zbătându-se. Lasă-mă! Ce am eu de-a face? A venit la tine! Iertați-mă, domnișoară, iertați-mă, domnișoară, eu vă salut...

- Hei, știi ceva? - a zis Pogliani, hotărât, fără să-l lase. - Eu nu fac asta; n-o faci nici tu și n-o face nici unul dintre noi...

- Dar, iertați-mă... împreună? - a propus atunci mama. - N-ați putea împreună?

- Îmi pare rău că am stîrnit... - a încercat să adauge domnișoara.

- Ba nu! - au zis împreună Colli și Pogliani.

A continuat Colli:

- Eu nu mai am nici o legătură cu asta, domnișoară! Și apoi, uitați-vă, nu mai am atelier, nu mai pot isprăvi nimic, în afară de vorbe urâte despre toată lumea... Dumneavoastră trebuie neapărat să-l obligați pe timpitului ăsta...

- Degeaba, știi? - a zis Pogliani. - Ori împreună, cum propune doamna, ori eu nu accept.

- Îmi permiteți, domnișoară? - a spus atunci Colli, întinzînd o mîină spre rotocolul de hîrtie, pe care îl ținea alături pe canapea. - Mor de curiozitate să văd ce ați desenat. După ce-l văd...